

Motion till riksdagen 2025/26:2027

av **Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M)**

Yrkesutbildning för fler och stärkt studie- och yrkesvägledning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av särskilda förberedande utbildningar för behörighet till yrkeshögskoleutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka studie- och yrkesvägledningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Nästan 300 000 yrkesutbildade kan komma att saknas 2035. Redan i dag misslyckas var femte rekryteringsförsök. Det är uppenbart att Sverige behöver fler yrkesutbildade.

Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät visar att det största tillväxthindret för företag är kompetensbrist. Det är en stor förlust för Sverige att ha en hög arbetslöshet samtidigt som företag inte lyckas rekrytera trots att arbetstillfällena finns. Det behöver komma till bättre matchning mellan jobb och arbetssökande, samtidigt som det ska vara lätt att utbilda sig rätt – det vill säga till de kompetenser arbetsmarknaden efterfrågar.

Trots att en yrkesutbildning är en säker väg till arbetsmarknaden är det allt färre som väljer gymnasiala yrkesprogram. Studie- och yrkesvägledningen behöver förbättras så att elever kan göra välinformerade gymnasieval utifrån framtidsutsikter för kompetensbehov. Synen på yrkesutbildningar som ett sämre alternativ till högre studier måste förändras.

Arbetsgivare och branscher behöver få ett större inflytande över utbildningarna för att öka attraktionskraften och garantera utbildningarnas relevans och kvalitet. Likt yrkeshögskolan för vuxna borde detta kunna ske även för ungdomsutbildningar för elever i gymnasieålder. För samtidigt som arbetsmarknaden ställer allt högre krav, lämnar många elever grundskolan utan behörighet till gymnasiet. Möjligheten att införa en ny tvåårig yrkesskola med lägre krav på teoretiska förkunskaper behöver ses över för att bättre matcha elever mot vissa yrkesområden. Sådana utbildningar kan ge företag möjligheten

att utforma yrkesutbildningar utifrån det kompetensbehov som finns på arbetsmarknaden. På en yrkesskola kan eleven läsa de ämnen den vanliga skolan inte kan erbjuda. Fler borde få möjligheten att lära sig yrkesområden som är särskilt eftertraktade av arbetsgivare och som gymnasieskolor och kommuners vuxenutbildningar sällan kan erbjuda. En stor del av utbildningen ska vara arbetsplatsförlagd och näringslivet ska vara med och utforma utbildningen, likt yrkeshögskoleutbildningar för vuxna. Med både hög kvalitet och relevans för arbetsmarknaden kommer det att leda till att fler kommer ut i arbetslivet samtidigt som det kan mätta en del av kompetensbehovet.

Svenska företag behöver också fler med mer kvalificerat yrkeskunnande. Den som har en yrkeshögskoleexamen är eftertraktad på arbetsmarknaden. Dels behöver utbildningen bli ett tydligare alternativ efter gymnasieskolan, dels behöver fler få behörighet att söka YH-utbildningar genom särskilda förberedande utbildningar.

Det är dags att lägga fokus på att matcha utbildningar och arbetsmarknad i högre grad, få fler att se möjligheterna med att välja en yrkesutbildning och ge näringslivet större inflytande över utbildningarnas innehåll. Det är så vi undviker att vart femte rekryteringsförsök misslyckas även i framtiden.

Johanna Rantsi (M)

Sten Bergheden (M)